

Pohjois-Karjalan oikeusaputoimiston menettely tiedusteluun vastaamisessa

KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 4.3.2024 osoittamassaan kantelussa arvostellut Päijät-Hämeen ja Pohjois-Karjalan oikeusaputoimistojen menettelyä. Kantelija on erityisesti arvostellut sitä, ettei hänen mahdollisesta oikeusavun väärinkäytöstä lähettämäänsä sähköpostiviestiin ollut vastattu ja ettei se muutoinkaan ollut johtanut toimenpiteisiin. Lisäksi kantelija on arvostellut sitä, että oikeusaputoimisto ei ole vastannut hänen tiedusteluunsa asian käsittelyn tilanteesta.

SELVITYS

Pohjois-Karjalan ja Päijät-Hämeen oikeusaputoimistot ovat antaneet asiasta niiltä pyytämäni selvitykset.

RATKAISU

Arviointi

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Hallintolain 23 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Viranomaisen neuvontavelvollisuus koskee hallintolakia koskevan hallituksen esityksen ([HE 72/2002 vp](#), s. 57-58) mukaan hallintoasian hoitamiseen ja asiointiin välittömästi liittyviä kysymyksiä. Neuvontavelvollisuutta on täydennetty viranomaiselle asetetulla yleisellä velvoitteella vastata asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Käytännössä vastaamisvelvoitteen on tarkoitettu koskevan asiallisia ja riittävän yksilöityjä kysymyksiä ja tiedusteluja.

Oikeusapulain 2 luvun 10 §:n mukaan oikeusavun hakijan on esitettävä selvitys taloudellisista olosuhteistaan ja asiasta, johon hän hakee oikeusapua. Saman lain 15 §:n mukaan oikeusavun saajan on toimeksiannon kestäessä ilmoitettava oikeusaputoimistolle taloudellisissa olosuhteissaan tapahtuvista muutoksista. Lain 16 §:n mukaan, jos oikeusavun myöntämisedellytyksiä ei ole ollut olemassa tai ne ovat muuttuneet taikka lakanneet, voi oikeusaputoimisto muuttaa oikeusapupäätöksen tai päättää, että oikeusavun antaminen lakkaa.

Päijät-Hämeen oikeusaputoimiston selvityksen mukaan se oli kantelijalta tulleen ilmoituksen jälkeen lähettänyt 16.5.2022 Varsinais-Suomen kärjäoikeudelle ja Turun hovioikeudelle sähköpostiviestin, jossa oli tiedusteltu, ryhtyykö kärjäoikeus tai hovioikeus selvittämään mahdollista väärinkäytöstä sekä pyytänyt molemmissa oikeusapuasioissa tehdyt maksatuspäätökset. Tuomioistuimet olivat todenneet, että asian selvittäminen kuuluu oikeusaputoimistolle.

Päijät-Hämeen oikeusaputoimisto oli 24.5.2022 lähettänyt oikeusavun hakijan avustajalle selvityspyynnön. Se oli 1.7.2022 saanut selvityksen hakijan avustajalta ja käynyt sen lävitse. Lisäksi Päijät-Hämeen oikeusaputoimisto ja Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto olivat pitäneet yhteisen neuvottelun 5.7.2022.

Koska kantelijan tekemässä väärinkäytösilmoituksessa ei ollut tuotu esiin hänen asiaan liittyvää asemaansa, oli oikeusaputoimisto arvioinut, että kantelija ei ole oikeusapuasian asianosainen vaan ulkopuolinen ilmoittaja. Oikeusaputoimisto ei ollut katsonut tarpeelliseksi erikseen ilmoittaa kantelijalle selvitystoimiin ryhtymisestä, koska hänen lähettämänsä sähköposti oli otsikoitu ilmoitukseksi, siinä ei ollut pyydetty vastausta, ja koska asian käsittely tai sen lopputulos eivät olleet vaikuttaneet kantelijan asemaan tai oikeuksiin. Lisäksi oikeusaputoimisto oli katsonut, ettei ulkopuoliselle olisi voitu kertoa tietoja asian selvittämisestä tarkemmin. Päijät-Hämeen oikeusaputoimiston selvityksen mukaan kantelija ei ollut tiedustellut asian käsittelystä oikeusaputoimistosta ilmoituksensa 9.5.2022 jälkeen.

Pohjois-Karjalan oikeusaputoimiston selvityksen mukaan se oli lähettänyt heti kantelijan viestin jälkeen 9.5.2022 oikeusapupäätöstä koskevaa pääasiaa tuolloin käsitelleelle Helsingin hovioikeudelle sähköpostiviestin ja tiedustellut, aiheuttaako viesti hovioikeudessa toimenpiteitä. Saatuaan vastauksen hovioikeudesta oikeusaputoimisto oli 12.5.2022 lähettänyt asiaa koskevan selvityspyynnön oikeusavun saajan avustajalle. Se oli lisäksi omasta aloitteestaan tilannut kantelijan ilmoituksessa mainittujen kiinteistöjen tiedot.

Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto oli 1.7.2022 vastaanottanut oikeusavun saajan avustajan toimittaman selvityksen, käynyt sen läpi ja pitänyt 5.7.2022 edellä mainitun neuvottelun Päijät-Hämeen oikeusaputoimiston johtavan julkisen oikeusavustajan kanssa. Myöskään Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto ei ollut katsonut tarpeelliseksi ilmoittaa kantelijalle oikeusaputoimiston tekemistä toimista eikä selvitysasian käsittelyn päättymisestä Päijät-Hämeen oikeusaputoimiston selvityksessä kerrotuista syistä.

Pohjois-Karjalan oikeusaputoimisto oli 24.11.2023 vastaanottanut kantelijan sähköpostiviestin, jossa hän oli pyytänyt ilmoittamaan, miten asian käsittely jatkuu, sekä sen, mikäli asian käsittely ei jatku millään tavalla. Viesti oli ohjautunut Pohjois-Karjalan oikeusaputoimiston johtavalle julkiselle oikeusavustajalle, joka oli yhdessä toisen julkisen oikeusavustajan kanssa keskustellut kantelijan viestistä ja siihen mahdollisesti annettavan vastauksen sisällöstä ottaen huomioon salassapitosäännökset sekä sen, ettei kantelija ollut asianosainen oikeusapuun liittyvässä asiassa. Johtavan julkisen oikeusavustajan oli ollut tarkoitus ilmoittaa kantelijalle asian olevan selvitetty, mutta vastaus oli jäänyt epähuomiossa lähettämättä.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että viranomaisen tulisi lähtökohtaisesti vastata sellaiseen asialliseen ja sen toimivaltaan kuuluvaan riittävästi yksilöityyn yhteydenottoon, johon sen lähettäjä selvästi jää odottamaan vastausta.

Pohjois-Karjalan oikeusaputoimiston menettelystään antaman selvityksen perusteella se ei ollut vastannut kantelijan asian käsittelyn etenemistä koskevaan tiedusteluun 24.11.2023 hallintolain edellyttämällä tavalla. Saadun selvityksen mukaan tiedusteluun oli ollut tarkoitus vastata, mutta se oli jäänyt epähuomiossa tekemättä.

Asiassa saadun selvityksen perustella molemmissa oikeusaputoimistoissa oli asianmukaisesti ryhdytty toimiin väärinkäytösepäilyn selvittämiseksi. Ottaen huomioon oikeusaputoimistojen selvityksissään esiin tuomat perusteet minulla ei ole perusteita todeta niiden menettelleen toimenpiteitäni edellyttävällä tavalla, kun ne eivät olleet oma-aloitteisesti ilmoittaneet kantelijalle toimenpiteistään asiassa.

Toimenpide

Kiinnitän Pohjois-Karjalan oikeusaputoimiston huomiota hallintolaissa säädettyyn velvollisuu-
teen vastata asian käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Asia ei anna aiheutta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala